

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Säästötoimenpiteet esityksessä eivät suoranaisesti tulisi vähentämään hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisen tarpeita. Vaikutukset pitkällä aikavälillä saattavat myös pidentää maahan muuttaneiden työllistymistä ja siten lisätä tukiriippuvuutta yksilötasolla.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Valtion hyvinvointialueelle maksettava laskennallinen korvaus on osaltaan edesauttanut kotoutumispalvelujen järjestämistä, mukaan lukien tulkkipalvelut. Lähtökohtaisesti on hyvä, että tulkkipalvelut sisällytettäisiin jatkossa laskennallisiin korvauksiin, jolloin hallinnollinen työ saataisiin vähentymään. Korvausten tason tulisi olla jatkossakin nämä kustannukset kattavaa. Asiakkaalla on oikeus saada viranomaisasioissa palvelua ja asioida omalla äidinkielellään, joten tulkkipalvelua ei voi vain olla antamatta.

Esitys korvausajan lyhentämisestä heikentää hyvinvointialueen taloutta eikä ole osoitettavissa, että korvauksen piirissä olevat henkilöt esimerkiksi työllistyisivät nopeammin, ja näin ollen toimeentulotukiriippuvuus tai muiden sote-palveluiden tarve vähenisi. Kohderyhmä on pääosin erityisen haavoittuvassa olevat pakolaistaustaiset ja erityisen tuen tarpeessa olevat henkilöt, joilla on usein pitkäkestoisia sosiaali- ja terveydenhuollon monialaisia palvelutarpeita, ja kotoutumisprosessin nopeuttaminen heidän kohdallaan voi jopa aiheuttaa palveluiden päällekkäisyyttä, vääräaikaista kohdentumista ja kotoutumispalveluiden vajetta. Sääntelyn ja laskennallisten korvausten muutosten yhteydessä tulee huolehtia, etteivät ne johda asiakas- ja potilasturvallisuuden heikkenemiseen. Mahdolliset kotoutumisen viivästymien riskinä on lisääntyvä hyvinvointialueen palvelujen kysyntä myöhemmin ja sitä kautta myös kokonaiskustannusten kasvu.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Velvoittavan lainsäädännön poistaminen siltä osin, että kotoutumissuunnitelmaa ei tarvitse kaikkien maahanmuuttajien kanssa tehdä monialaisesti, on sinällään kannatettava asia. Kotoutumislain mukaisten monialaisten arviointien ja suunnitelmien poistaminen ei kuitenkaan välttämättä vähennä hyvinvointialueen resurssitarvetta tai kustannuksia, tilanne voi olla jopa päin vastainen. Riskinä voi olla, että esimerkiksi perheiden moninaisia palvelutarpeita ei kunnissa tunnisteta tarpeeksi varhain, jolloin voi aiheutua hyvinvointialueen raskaiden tai kalliimpien palveluiden tarvetta. Toisaalta riskinä voi olla, että asiakkaita ohjataan liian herkästi hyvinvointialueen palveluihin, jolloin hoidon tai palvelutarpeen arviointi on hyvinvointialueella joka tapauksessa tehtävä, vaikka tarvetta palveluille tai hoidolle ei olisikaan. Monialainen kotoutumisen alkuvaiheessa tehtävä arviointi ja/tai suunnitelma auttaa tunnistamaan oikea-aikaiset palvelu- ja hoidon tarpeet, ja asiakas pääsee tarpeen mukaiseen hoitoon tai palveluihin viivytyksettä. Monialaisen arvioinnin poistaminen voi aiheuttaa turhaa asiakkaiden asioiden siirtoa kuntien ja hyvinvointialueiden välillä ja jopa päällekkäistä työtä. Sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnissa tulee huomioida myös muut tahot, eli kunnan kanssa yhteiseen työskentelyyn tulee löytää kotoutujien kanssa aikaa joka tapauksessa, jos hyvinvointialueen palveluiden tarve asiakkaalla on. Päällekkäisen arvioinnin poistamiseksi tulisi tehdä kirjaus sosiaalihuoltolakiin, jossa palvelutarpeen arviointia ei tarvitse kirjata lainkaan, jos kotoutujalle on tehty monialaisesti kotoutumissuunnitelma.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Hallinnolliset säästötoimenpiteet, kuten yhteistyöryhmien vähentämiset ja suunnittelu-, kehittämis- ja seurantatehtävien vähentämiset ovat kannatettavia säästökohteita. Kunnilla ja hyvinvointialueilla on muitakin yhteisiä, myös lakisääteisiä foorumeja, joissa tarpeen mukaan voidaan nostaa kotoutumisen kysymykset teemaksi.

Pimper-Koivisto Leena
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue - Sosiaalijohtaja, sosiaalityön
tehtävää